

Conta la tradició que un humil pastoret va trobar de manera miraculosa la imatge de la Mare de Déu de Gràcia per dues vegades consecutives al mateix lloc, als voltants del paratge del nostre riu, el Millars. La primera, quan, atret per una música celestial, s'endinsà en una de les covetes de la pedrera del Millars per descobrir la imatge de la Verge que, traslladada a l'església de Vila-real, desaparegué de manera misteriosa per tornar a ser trobada més tard a la coveta original. I així és com els vila-realencs i vila-realencques decidiren construir en aquell lloc un santuari on retre devoció a la Mare de Déu de Gràcia, la Moreneta, patrona de la nostra ciutat. La mare que ens protegeix i a qui, des de l'any 1757, dediquem, per vot municipal, una romeria per agrair-li la seua protecció front a epidèmies i febres. La 'baixada' que, encara hui, obri les festes patronals en honor a la Mare de Déu de Gràcia de Vila-real.

Aquesta història -immortalitzada en l'estàtua del 'Pastoret', obra de l'escultor vila-realenc José Ortells, que presideix el paratge de l'ermita- envolta d'emotivitat i sentiment la imatge de la nostra patrona. Una estima que, més enllà de les llegendes, apareix plenament documentada a Vila-real almenys des de l'últim quart del segle XIV, amb l'establiment dels primers eremites en les covetes del Millars, ben a prop del lloc on hui s'alça, senzilla i humil com sempre hem sigut en aquesta terra, l'actual ermita.

Tradicció i història, llegendes i documentació, devoció, art i naturalesa, s'entrellacen amb una extraordinària naturalitat en la presència de la Moreneta en els cors de tots els vila-realencs i vila-realencques. Tant és així que, al seu voltant, al llarg dels segles hem anat constituint un espai únic, el Termet de la Mare de Déu de Gràcia, pulmó verd de la Plana i orgull dels vila-realencs. Refugi espiritual, lloc de trobada i esbarjo, de coneixement i gaudi de la natura i de la cultura, amb exemples únics d'arquitectura (l'ermita), d'escultura (el Pastoret, la imatge de la Verge de Gràcia), patrimoni hidràulic (el Molí, l'Assut) i etnològic. Espai que, en els últims anys, hem consolidat també per a l'esport i la salut (piscina d'estiu, circuit de running, sport point) i per al coneixement, amb una xarxa d'espais de congressos que té en el centre de convencions El Molí la seua principal referència.

El Termet, l'ermita i, per damunt de tots ells, la Mare de Déu de Gràcia, ocupa un lloc preeminent en el cor i la memòria de tots els vila-realencs. Conscients d'això, l'equip de govern de Vila-real hem procurat sempre dedicar tots els esforços i recursos possibles per protegir-lo, cuidar-lo i promoure'l. Potser algunes vegades amb més encert que d'altres, amb errors i segur que amb alguna mancança que haurem de seguir treballant per resoldre, però sempre amb la ferma convicció que l'entorn de l'ermitori de la nostra patrona ha de ser un espai on confluisquen tradició, espiritualitat, convivència i oportunitats.

Una de les primeres decisions que vam prendre en assumir per primera vegada el govern municipal el 2011 va ser, precisament, fer-nos càrrec de l'estat de conservació deficient en què es trobava la coveta de la Mare de Déu, annexa a l'ermita. Espai d'una bellesa única, amb pintures al fresc d'origen barroc, que guarda la imatge de la patrona realitzada per l'escultor local i Fill Predilecte de la ciutat, Vicente Llorens Poy, el 1986, una reproducció fidel i única de la imatge original de la Moreneta, malauradament desapareguda l'any 1936.

No és l'única actuació que hem emprés en els últims anys, en el marc del Pla de Millora continua del Termet. A la restauració de la coveta se sumen molts altres projectes, com la reconstrucció de la piscina d'estiu –després de quatre anys tancada-, la rehabilitació del molí, el tractament contra el corcó que amenaçava el patrimoni del Museu Etnològic per la deixadesa de governs anteriors, el circuit de running, el carril bici i el bus gratuït per facilitar l'accés de qualsevol persona al paratge, la platja del Millars, la creació del centre de convencions El Molí... Són molts els esforços que hem dedicat en els últims set anys per fer dels voltants de l'ermitori un lloc de referència, però no són menys les idees i projectes que tenim en marxa per a seguir treballant en aquesta línia.

Les primeres d'elles passen per la reforma integral de l'alberg municipal, a través de fons provincials, per aprofitar i projectar aquesta infraestructura, situada en un enclavament únic i per la qual passen cada any vora 3.000 persones. La rehabilitació de l'antiga caseta de Protecció Civil com a futura seu del Consorci del Paisatge Protegit del riu Millars o la millora de l'entorn del centre de convencions el Molí amb zona d'oci infantil i un mirador sobre el riu, entre d'altres, són algunes de les actuacions per a les quals hem demanat el suport de la Unió Europea i que, estem segurs, contribuiran a potenciar encara més aquest entorn tan especial per a tots nosaltres que és el Termet de la Mare de Déu de Gràcia.

Res de tot això hauria estat possible si els nostres avantpassats no hagueren concedit al frare Bernat Fabra la creació de la primera cel·la en les coves de la pedrera del Millars l'any 1374, allà on, per les primeries del segle XVI, es construiria la primera capella; o si els primers frares descalços no s'hi hagueren establert allà pel 1577 per a donar lloc a l'ermita de la Mare de Déu Gràcia. Probablement, tampoc ocuparia aquest lloc preeminent als nostres cors si els vila-realencs i vila-realenques del 1757 no hagueren decidit agrair-li a la Moreneta la protecció davant les epidèmies amb una rogativa que encara dura hui, més de 250 anys després. O si, per què no, un humil pastoret no haguera trobat miraculosament la imatge de la Moreneta dues vegades a la seua coveta sense més explicació possible que la intervenció divina.

La història i les històries han anat teixint una xarxa de complicitats, emocions i devoció amb la nostra patrona. Moltes vegades, acudir a l'etimologia de les paraules ens ajuda a comprendre plenament el seu significat. La Mare de Déu de Gràcia és la nostra patrona, del llatí 'patronus', que significa protector i que a la vegada prové de l'arrel llatina 'pater', és a dir, pare. La Moreneta és, doncs, la nostra mare protectora, una referència espiritual que ens ha acompanyat al llarg de tota la nostra història. A ella ens hem encomanat per fer front a les malalties, a la climatologia adversa o a la devastació de les guerres. A ella ens seguim encomanant perquè ens protegisca i ens guie. Perquè Vila-real no deixi mai d'avançar.